

זהירות, מדרון חלקלק! האומנם?

התקופה הקצרה בה קיבוצים כה רבים עברו שינוי והפכו ל"דיפרנציאלים" או "מתחדשים", הותירה את הקיבוצים השיתופיים בחשד לקיומו של תהליך קוסמי דטרמיניסטי, שללא רצונם יסחף גם אותם יום אחד. קבוצות של חברים האוהדים את הקיבוץ השיתופי, לקחו את תפקיד שומרי הסף ומתריעים בפני כל שינוי קטן כמנבא את "תחילתו של הסוף", הצעד הראשון ב"מדרון החלקלק" שממנו לא ניתן עוד לעצור... אז הנה מסר:

אין מדרון חלקלק! בכוחה של קבוצת החברים המרכיבה את הקיבוץ להחליט על שינוי כלשהו ולעצור שם! **לא קיימים כוחות קוסמיים דטרמיניסטיים** שיכולים להכריח אותנו לקבל החלטות בניגוד לרצוננו. **עלינו ללמוד לסמוך על עצמנו ועל שותפינו לקיבוץ.** על מנת להחליט נכון, עלינו לשוחח זה עם זה, להקשיב, להבין את הצרכים והרצונות המשתנים ולקבל את ההחלטות הנכונות לנו.

רוח הזמן ותפישות העולם של הסביבה החיצונית לקיבוץ, המשפיעות על הלך הרוח ותפישות עולמם של חברי הקיבוץ, משתנות כל הזמן. גם אם מסרבים לדבר על כך, ישנם זרמים תת קרקעיים בקיבוץ היוצרים תחושה של אי נוחות, אי הלימה בין ההתנהלות לבין רוח התקופה.

הקיבוץ חייב לבצע כל הזמן שינויים קטנים, תיקונים בדרך התנהלותו שיאפשרו לו להמשיך להתקיים במציאות המשתנה.

למדנו מחברנו אהרון ידלין מקיבוץ חצרים שיש להבחין בין ערכים לבין הסדרי חיים. ערכים הם נצחיים - הקיבוץ נוסד על ערכי שוויון ערך האדם, שוויון ערך העבודה, בעלות משותפת על נכסים, שיתוף וערבות הדדית, ואלו ערכיו עד היום. אם יוותר עליהם - יפסיק להיות קיבוץ. אבל הפרשנות למימוש הערכים הללו, הבאה לידי ביטוי בהסדרי החיים - יכולה וצריכה להיבדק עם השנים וכך עשו כל השנים:

- הלינה המשותפת הפכה ללינה משפחתית - והקיבוץ לא קרס. לא הגיעו אחריו שינויים רבים בלתי נשלטים.
- התקציב הנורמטיבי המחולק לסעיפי סעיפים הפך לתקציב כולל ואף אחד לא קרא לזה הפרטה (המילה הזו עוד לא נולדה...).

אנו עושים שינויים בתחומים רבים מבלי לייחס להם חשיבות אבל כל שינוי שנכנס להגדרה של "הפרטה" - העברת אחריות מהכלל לפרט - גורר אחריו קונוטציה של סוף ולכן מפחיד יותר..

יעקב גדיש ז"ל טבע 3 עקרונות ל"הפרטה נכונה":

1. **מטרת ההפרטה היא רווחת החבר ולא הרווח של הקיבוץ.**
ההפרטה תיעשה בצורה הוגנת, באופן שיאפשר לחבר הגדלת חופש הבחירה בסעיף שהופרט.
2. **לא יופרטו תחומים בהם לקהילה אמירה ערכית על היכולת של החבר לצרוך אותם.** לדוגמא: בריאות, חינוך, רווחה ואולי אף תרבות. לא נרצה שחבר לא יוכל להרשות לעצמו טיפול רפואי חיוני או שילד לא יוכל להשתתף בחוג. אבל קיימים תחומים רבים שהקהילה אדישה על מידת צריכתם - סוגי מזון, אנרגיה ועוד. השיקול שצריך לעמוד אז בפני החברים בקבלת ההחלטה הוא איך יעיל יותר, נכון יותר, חינוכי יותר, נוח יותר לצרוך את התחום, במשותף או לחוד. הפרטת סעיפים כאלו יכולה להגדיל את תחושת יכולת הבחירה של החברים וגם בזה אין לזלזל.
3. **יופרטו רק תחומים הנצרכים בצורה נורמטיבית ע"י כלל החברים.** לא יופרטו תחומים הנצרכים ע"י קבוצה קטנה - לדוגמא ביקורי קרובים בחו"ל.

לזה נוסיף **עיקרון רביעי** - עם ההחלטה על ההפרטה, יש לייצר מנגנון העוקב תקופתית אחר רלבנטיות הסכום שהוקצה לחברים לכיסוי עלויות התחום שהופרט ולשמור על הוגנות לאורך זמן.

אם נחליט על שינויים קטנים המייצרים הלימה של הסדרי החיים לרוח התקופה, נמנע את השינוי הגדול שיפגע ביכולתנו לדבוק בערכים שמנחים אותנו. **הזהירות מצעד במדרון החלקלק עלולה להביא אותנו על פי תהום.**